

Анотація

В статті аналізуються імена, використані в своїх произведениях українськими письменниками-фантастами ХХ століття; виявлені рівень екзотичності кожної з них і специфіка функціонування.

Ключеві слова: літературна ономастика, імя особисте, екзотичність, фантастичність.

Summary

The article analyzes the proper names used in his writings Ukrainian science fiction writers of XX century, found the level of exoticism and each specific operation.

Key words: literary onomastics, proper name, exoticism, fantastonym.

УДК 811.16'373.2 81'373.6

Іваненко О. В.

Інститут української мови НАН України

ПРО РАДОГОСТА Й РАДОГОЩ

Походження теоніма *Радогост* цікавило славістів здавна. Проте якщо слов'янський характер імені божества беззаперечний, то до сьогодні немає однозначних відповідей на питання: 1) чи існувало божество, з яким пов'язують теонім *Радогост*; і якою була його функція; 2) походження божества та його імені.

Найдавніші фіксації теоніма *Радогост* знаходимо в германських хроністів.

З опису Тітмара Мерзебурзького відоме трикутне місто *Riedegost* (*Riedegost*), оточене зусібіч недоторканим лісом. У місті троє воріт, одні з яких, обернуті до сходу, відкривають дорогу до страшного на вигляд моря, що неподалік. У місті є лише дерев'яне святилище, за підмурок якому правлять роги худоби. Головний із-поміж богів зветься *Сварожич*, його шанують найбільше. Місто ж *Riedegost*, за Тітмаром, найшанованіше: з ним прощаються, ідучи на війну, і вшановують на знак подяки належними дарами, повернувшись із перемогою [20, с. 147; 12, с. 102, 103]. Тут важливо зазначити, що вжите в латинському тексті щодо Радогощі слово *urbs* означає 'місто, оточене стіною', 'верхня частина міста, міська фортеця, кремль; перен. головний оплот, суть', 'головне

місто, столиця' [6, с. 798]. Саме в першому значенні воно й функціонує в Тітмара, оскільки з його опису випливає, що зображуваний об'єкт – святилище, місто-храм.

Далі у зв'язку зі святилищем Сварожича в зазначеній хроніці описано ритуал ворожіння зі священним конем: жерці копають землю і, кинувши жереб, дізнаються істину про потрібну справу, а потім закривають його дерном, встромляють у землю два перехрещені списи і проводять між ними коня. Якщо в обох випадках знак однаковий, замислене втілюють у життя, ні – від справи відмовляються [12, с. 103].

Схожий опис міста і божества дає Адам Бременський: „Найсильніші між ними [слов'янськими племенами. – О.І.] – ратарі, що живуть посередині: місто їх, знана на весь світ Ретра, – осереддя ідолопоклонства. Великий храм збудовано там для демонів, головним з яких уважають *Редегоста* [в оригіналі – *Redigast*. – О.І.]. В цього міста дев'ять воріт і зусібіч воно оточене глибоким озером; пройти туди можна лише дерев'яним мостом, та йти ним дозволено тим лише, хто приносить жертви чи бажає отримати відповідь [оракула]; це ... вказує на те, що „Стікс дев'ять разів оточує й боронить» загиблі душі тих, хто служив ідолам” [14, с. 78; 1, с. 41].

Також *Радогост* згадується у зв'язку зі смертю єпископа Іоанна, голову якого на знак перемоги редарії „принесли в жертву богу своєму Редегасту. Це сталося в слов'янській столиці Петрі ...” [1, с. 84].

У Гельмольда з Босау описано храм і головного над богами ободритів – *Радогоста* (в лат. джерелі *Redegast*, *Radigast*, *Radigasto*), якому поставлено золотий істукан, а *Петра* називається центром ідолопоклонства [16, с. 16; 48, 51, 107]. Важливе також його свідчення про трьох найбільших слов'янських богів, де згадується й „... *Редегаст*, бог землі бодричів ...” [3, с. 213].

У цитованому джерелі *Радогоста* й *Петру* також згадано у зв'язку з війною: „Бо ж ратарі й доленчани бажали панувати через те, що є в них найдавніше місто й найвідоміший храм, в якому виставлено ідол *Редегаста*, й вони лише собі приписували єдине право на першість тому, що всі слов'янські народи часто їх відвідують задля [отримання] відповідей та щорічних жертвоприношень” [3, с. 180].

У хроніці Конрада Боте (1492 р.) на гравюрі бог *Ridegast* в одній руці тримає щит із зображенням голови бика, в іншій – щось на зразок

бердиша чи алебарди. На голові – качка з розправленими крилами, яка кричє [15, арк. 121].

Етимологія імені слов'янського божества доволі прозора. Так, старопольські міфоніми *Riedegost* (Тітмар) і *Redegast* (Гельмольд), разом із чеськ. *Radohost* – ‘божество, вшановуване в Радогості’, *Radihost* – ‘божество гостинності та купецтва’ виводяться з псл. *ordigostь / *radigostь < *raditi + *gostь [13, с. 32, 147 – 148].

Антропоніми (у т. ч. і не відзначені в ЕССЯ), а саме *Радогост* (Ροδογούστος), ім'я одного з вождів, союзника царя вестготів Аларіха, згадуване під першими роками V ст. [21, с. 283]¹, Ἀρδάγαστος – запозичене до середньогрецької мови ім'я вождя слов'ян (80-ті рр. VI ст.), д.-р. *Радогость* – особове ім'я, с.-х. *Radogost* – прізвище та ім'я, чеськ. *Radhost*, *Radohost* – особові імена [13, с. 32, 147 – 148], болг. *Радогост* < *Радигост*, VI ст. [7, с. 186], також чеськ. *radohostinství* – ‘гостинність’ сягають псл. **ord(o)gostь* / **rad(o)gostь* < *ordь / *radь і *gostь. [13, с. 32, 147 – 148].

Утім з **інтерпретацією образу** самого *Радогоста*, на відміну від етимологічної інтерпретації його імені, існують певні труднощі, оскільки не зовсім зрозуміла етіологія цього божества у слов'ян. Розгадати образ *Радогоста* дослідники намагалися неодноразово. Зрештою, М. І. Зубов поставив питання: чи взагалі такий бог існував?

У глоссах Вацерада до „*Mater Verborum*” *Радогост* прирівнюється до Меркурія-Гермеса, в якому вшановувався блискавичний бог, тобто божество війни. За О. М. Афанасьєвим, *Радогост* – убивця й поглинач хмар і, водночас, світозарний гість, що знаменує прихід весни [2, I, с. 270; II, с. 4].

І. І. Срезневський ототожнював Ретру й місто *Радогоста* – *Редиго(а)ць*, а імена *Радогост* і *Сварожич* відносив до одного божества: „Радагасть – той самий Даж-бог Сварожич, як це видно з порівняння сказань Дітмара й Адама Бременського. Дітмар називає головне місто редарів – *Radegast*: імовірно, тут слід розуміти прикметник Радегасть – місто Радегастово <...> Інші, у тому числі й Адам Бременський, знають це ж місто під назвою Ретра ...”. Далі наведено переказ Вацерада про те, що

---

¹ У коментарях до середньогрецького тексту сказано: „Інакше *Radagaisus* або *Radagasus*” [21, с. 283].

Радегаст був сином бога сонця *Кърта* (*Хърса*), слідом за ним порівнюючи *Радагаста* з Меркурієм, оскільки обидва отримували священного коня в обрядах ворожінь. Ім'я *Радагаста* І. І. Срезневський пов'язував зі словом *даг* – 'день, небо'. Він же подає й відомості про те, що в одному зі списків Кнітлінга-Саги *Святовид* називається *Сварожичем* [11, с. 21 – 22]. Також у листі св. Бруно до Генріха II як *Сварожич* згадується інше божество – *Святовид* [8, с. 47].

На думку ж М. І. Зубова, розглядати ім'я *Радогост* як теонім не дозволяє його широке уживання в побуті (як особового імені), а також у топонімії і ойконімії: у слов'ян немає й не було традиції називати людину теофорним ім'ям, а слов'янські міста ніколи не належали богам [8, с. 47]. Також М. І. Зубов зауважує, що в германських джерелах *Радогост* і *Сварожич* не ототожнюються й наводить думку А. Брюкнера про те, що Адам Бременський узяв відомості з більш ранньої хроніки Тітмара, але при цьому „... зсунув назви землі редарів, міста Радогощ, божества Сварожича й отримав ім'я редарів, місто Ретру (та сама назва в іншому написанні!); ім'я божества, якому вклонялися в місті Радогощ, випало. А слідом за Адамом Бременським цю помилку повторили Гельмольд та інші”. Відтак ототожнення *Радогоста* і *Радогоці* М. І. Зубов, слідом за А. Брюкнером, вважає помилкою германських хроністів й схиляється до думки, що слов'яни бога на ім'я *Радогост* не знали [8, с. 47 – 48].

Проте з цим аргументованим висновком українського дослідника, докази якого змушують серйозно замислитися над долею *Радогоста-Сварожича*, нам усе ж важко погодитися. Справді, у хроніці Тітмара місто *Родогоц* згадується лише одного разу як центр західнослов'янського язичництва, й те саме повторює у своїй хроніці Адам Бременський. Але в іншому місці Адам Бременський називає бога *Радогоста*, якому в *Ретрі* принесли в жертву голову єпископа Іоанна. Крім того, якщо *Радогоц* – святилище, то воно мало називатися на честь відповідного божества – *Радогоста*.

Тому імовірніше вбачати неточність у хроніці Тітмара (що припускав її перший видавець І.-А. Вагнер [про це див: 8, с. 47]), ніж у хроніці Адама Бременського. Утім, Тітмар дійсно міг зафіксувати один із епітетів *Радогоста* – *Сварожич*. Якщо ж *Сварожичем* звався не лише *Радогост*, а й *Святовид*, то можна обережно припускати появу певних ієрархічних відношень: Сварог – верховний бог, бог сонця – інші боги (його діти).

Але проблема Сварога й Сварожича, як свідчать роботи М. І. Зубова [8, с. 47; 9, с. 93 – 104], потребує окремого розгляду.

Крім сказаного, на захист слов'янського *Радогоста*, незважаючи на резонансність висловлених М. І. Зубовим міркувань, можна навести ще кілька аргументів.

З одного боку, як справедливо зауважує дослідник, по всій Славії широко засвідчений антропонім *Радогост*. З іншого, т. зв. теофорних із-поміж численних географічних назв лише три – ст.-пол. *Redegast* (Гельмольд) – назва озера, до якої вжито прикметник *horribilis* – *sanktuarium* Swarōżusa, чеськ. *Radohošť* – міфологічна гора в Бескидах на кордоні Моравії й Силезії [13, с. 32, 148] та ойконім *Радогоц*.

Вичленувавши з онімного масиву „теофорні” топоніми, отримуємо таку картину. 1. „Теофорні” топоніми зосереджені головню в західнослов'янському мовному ареалі. 2. Згідно з типологією номінації топографічних об'єктів у слов'янських мовах, засвідчені „теофорні” топоніми (у т. ч. ойконіми) мали виникати не як результат називання географічного об'єкта ім'ям бога, а як: 1) результат номінації населеного пункту за храмом чи святилищем божества, що знаходиться в ньому чи біля нього: пор., напр., численні населені пункти (передусім в Україні) на зразок *Богодучів*, *Воскресенка*, *Покровка*, *Преображенка*, *Спасівка* тощо, мотивовані назвами храмів на честь відповідного християнського святого чи церковного свята. Тому згадувані в М. І. Зубова східнослов'янські *Радогоці* (зокрема, на Житомирщині й Чернігівщині) [8, с. 47] – ойконіми, які справді жодним чином не пов'язані з західнослов'янським божеством; 2) унаслідок номінації топографічного об'єкта (гори, лісу, озера, долини) за певним місцем чи спорудою (напр., жертovníком), де приносили жертви на честь певного божества (напр., *Радогоста*).

Якщо ж повернутися до фіксацій теоніма *Радогост*, то передусім в око впадає чеськ. *Radihost* – ‘божество гостинності й купецтва’ [13, с. 32, 148], яке дозволяє з'ясувати лише призначення божества. У слов'янській міфології спільного для всіх слов'ян бога, який би відповідав за дороги, торгівлю чи допомагав купцям, нами не виявлено. При цьому функції бога добробуту приписують Велесові.

Не сумніваючись у слов'янській генезі теоніма *Радогост*, ми засумнівалися в слов'янській генезі *Радогоста* як бога торгівлі. Натомість у грецькій міфології існує й аналогічне божество з численними

функціями – *Гермес* [Ἑρμῆς]. Як покровитель подорожей, доріг і перехресть він отримав епітет ὄδιος, ἐνὸδιος: пор. д.-гр. ἐνὸδιος, еп. εἰνὸδιος – ‘розташований біля дороги, придорожний’ (σφῆκες; σύμβολοι; πόλεις) [очевидно, первісно йшлося про т. зв. *герми* – стовпи з зображеннями *Гермеса*. – О.І.], ‘покровитель доріг, охоронець шляхів’ [5, I, С. 665, 547]. За умов, коли життя й статки купця прямо залежали від спокою на дорогах, охорона „свого” божества була доречна.

Осмислений ще на грецькому ґрунті як ‘покровитель доріг’ (пор. у плані захисної семантики епітет *Гермеса* гр. ἐρι-οὔνοϛ, ἐρι-οὔνοϛ – ‘який поспішає на допомогу, який подає допомогу, благодійник’ [5, I, с. 663]), *Гермес* так і був сприйнятий у слов’янському етномовному середовищі. Адаптувалося божество в т. ч. й шляхом калькування його імені, – добору слов’янами власного апелятивного відповідника, – псл. **ord(o)gostь* / **rad(o)gostь* – ‘який дбає про подорожнього’ → ‘який дбає про (мандрівного) торговця’. Отже, висловлена в глосах Вацерада думка про тотожність *Радогоста* й *Гермеса-Меркурія* певним чином підтверджується¹.

У зв’язку з образом *Радогоста-Гермеса* варто навести інші епітети грецького „оригіналу”: ἀκάκητᾶ – ‘який подає допомогу, благодійник’ – епітет *Гермеса* і *Прометея*, ἄρι-οὔνοϛ – ‘який спішить на допомогу, який подає допомогу, який благодіє’. Бачити в *Радогості-Гермесі* божество війни дозволяє епітет *Гермеса* в давньогрецькому місті Танагрі – *Промах* (Πρόμαχος – ‘який б’ється попереду’, ‘захисник’) [5, I, С. 60, 663; 19, 3, ствп. 3028]².

Ще один епітет *Гермеса* – Ἑρμ-αὔβοραϛ – *Гермагор* – ‘Гермес з ринкової площі’, тобто статуя *Гермеса* [5, I, с. 664], також сприяє кращому розумінню сутності слов’янського божества. Можливо, саме такого роду скульптурне зображення згодом стало основою для створення статуї *Радогоста*. Тож припускаємо, що первісно якась скульптура *Гермеса* (*Гермагора?*) могла стояти й у центрі *Петри*.

---

¹ Попри доведений пізній характер (власне, підробний характер) більшості цих глос, важлива відображена в них думка – незалежно від того, ким і коли її було висловлено.

² Основне заняття жителів міста Танагри, покровителем якого (разом із Аполлоном) був *Гермес* і на монетах якого він зображувався, – промисловість і торгівля вином.

Якщо говорити про „матеріальне” втілення слов'янського божества, то атрибутика слов'янського *Радогоста* багато в чому подібна до атрибутики Гермеса: пор. зображення *Радогоста* в „Хроніці” Конрада Боте й численні зображення *Гермеса*: 1) у *Радогоста* на голові зображена качка – *Меркурія* часто зображали з крилатим шоломом на голові. Крім того, одне з підношень *Гермесу-Трісмегісту* (в Єгипті) – ібіс, птах сімейства голенастих, родич лелеки; 2) *Радогост* тримає в руках щось на зразок бердиша чи алебарди – в руках у *Гермеса* золотий магічний жезл – ῥάβδος або σκῆπτρον, оповитий білими стрічками, а згодом зміями [5, II, с. 665]. Зброя ж у руках *Радогоста* невинна: якщо божество покликане боронити купців, то жезл у руках Гермеса внаслідок пізньої адаптації цього божества у слов'ян, міг перетворитися на якусь зовнішньо подібну й звичну для них зброю в руках *Радогоста*; 3) у книзі К. Боте на щиті у *Радогоста* зображено голову бика – *Гермеса* також часто зображали з бичачою головою. Так, бичачу голову зображено й на прапорі сучасного м. Мекленбурга, з яким могла бути пов'язана *Ретра-Радогоц*.

Ще одне підтвердження пропонованої нами грецької генези *Радогоста* – **назва міста Ретри**, з яким цього бога пов'язують. У примітках до хроніки Адама Бременського її локалізують „на оз. Ліпе між Нейстреліцом та Нейбранденбургом (Мекленбург)” [1, с. 136]. Це в цілому збігається з міркуваннями А. Г. Маша (дослідника т. зв. прільвицького скарбу – фігурок слов'янських богів, що нагадують зображення богів із Ретри) про розташування міста поблизу села Прільвиці на дев'яти горбах в озері, яке в минулому мало сполучатися з Балтійським морем [10, 3 – 13].

Для нас важливе розташування міста посеред озера й те, що озеро, посеред якого розташовувалася *Ретра*, було утворене природним шляхом і, найімовірніше, сполучалося з іншою водоймою. Відповідно, в назві міста відбито особливості його розташування. Форма слова з елементом *-thra* (*Rethra*, *Rethre* [16, с. 16, 51]) навела нас на думку про грецьке походження назви, що підтверджує д.-гр. ῥέθρον – ‘текучий, ріка, потік’, ῥέεθρον – ‘русло чи рукав ріки’: ᾤψορον ... καὶ κατέστυτο καλὰ ῥέεθρα [18, с. 1567] – в русло назад ... відкотилася хвиля сумирно [переклад наш. – О.І.].

Із-поміж назв, споріднених із західнослов'янською *Петрою*, нам відома лише одна – згадувана у гомерівській „Одісеї” (кн. I, рядки 185 – 186) гавань *Петра* на легендарному острові Итаці: *νηῦς δέ μοι ὤδ' ἔσθηκεν ἐπ' εὐροῦ νόσφι πᾶλῃος // ἐν λιμένι Ρείθρωφ ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι* – Свій корабель я поставив далеко від вашого міста, // В гавані Рейтрі, де поле під схилом Нейона лісистим [17, с. 7; 4, с. 40].

Якщо глянути на карту Итаки, порт *Петра* розташований у глибині великої затоки. З огляду на особливості розташування *Петри* полабської й *Петри* середземноморської можна припускати, що д.-гр. ῥέθρων також могло вживатися для позначення водойми на зразок озера чи затоки. У зв'язку зі сказаним постає питання, чи було назву *Петра* перенесено на полабські землі вихідцями з Середземномор'я, чи, можливо, назва *Петра* виникла на прибалтійських землях незалежно від своєї античної „тезки”?

Зі сказаного випливає, що первісно храмове місто *Петра* мало бути грецьким святилищем, можливо, чимось на зразок оракула (як у А. Бременського), де, ймовірно, було поставлено храм на честь божества торгівлі й купців – *Гермеса*. З огляду на „рід занять” цього божества, святилище було пов'язане з торговим містом, можливо, з Мекленбургом чи якимось іншим.

Свідчення про етнічну належність та рід занять насельників прибалтійських земель, важливі для відтворення історії храмового міста *Петри* й мотивації його назви, дає Гельмольд у главі „Про місто Юмнета” (опис цього міста передусє опису *Петри*): „У гирлі Одри”, де вона впадає в балтійське море, „колись розташовувалося найвідоміше місто Юмнета¹, місто, зчаста відвідуване варварами і греками, які живуть в його околицях. Про велич цього міста ходить багато й при тому навряд чи вірогідних розповідей ... Це справді було найбільше місто з-поміж усіх міст в Європі, населених слов'янами уперемішку з іншими народами,

---

¹ *Юмнета* (Jumneta) – спотворена форма данської назви Jumpe, наводжуваного Адамом [Бременським. – *О.І.*] на позначення слов'янського міста Волина, що розташовувалося в південно-східній частині однойменного острова в гирлі Одри [3, с. 284].

греками та варварами ... усі жителі цього міста перебували в язичницькій омані ... Це місто, багате товарами різних народів ...” [З, с. 155]¹.

Імовірно, первісно й *Ретру* мали відвідувати жителі торгових міст, пов’язаних, наприклад, із бурштиновим промислом: Одра й Лаба були частиною шляхів, якими балтійський бурштин потрапляв до інших країв. Нагадаємо й про відомий шлях „із варяг у греки”: саме цінний балтійський бурштин і міг привабити вихідців із Греції на Балтику.

Здійснений у статті аналіз матеріалу дозволяє стверджувати, що божество *Радогост* – адаптований на місцевому слов’янському ґрунті грецький *Гермес* – було локальним (західнослов’янським) божеством, шанованим у Ретрі й околицях, а його образ – наслідок контактів слов’ян із представниками інших етнічних спільнот у прибалтійських землях.

Список використаної літератури

1. Адам Бременский. Деяния архиепископов гамбургской церкви // Адам Бременский, Гельмольд из Босау, Арнольд Любекский. Славянские хроники / ред.-сост. И. А. Настенко. – М. : „СПСЛ”, „Русская панорама”, 2011. – 584 с.

2. Афанасьев А. Н. Поэтические воззрения славян на природу : в трех томах ; репринтное издание / А. Н. Афанасьев. – М. : Индрик, 1994. – Т. I – III.

3. Гельмольд из Босау. Славянская хроника // Адам Бременский, Гельмольд из Босау, Арнольд Любекский. Славянские хроники / ред.-сост. И. А. Настенко. – М. : „СПСЛ”, „Русская панорама”, 2011. – 584 с.

4. Гомер. Одиссея : [переклад Бориса Тена] / Гомер. – Х. : Фоліо, 2001. – 547 с.

5. Дворецкий И. Х. Древнегреческо-русский словарь / И. Х. Дворецкий. – М. : ГИИНС, 1958. – Т. 1 – 2.

6. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. – М. : Рус. яз., 1976. – 1042 с.

7. Заимов Й. Български именик / Й. Заимов. – София : БАН, 1988. – 312 с.

---

¹ Також далі подано цікавий опис цього острівного міста: „Ми бачимо тут море троякої природи, бо цей острів омивається трьома різними течіями. В одній із них, кажуть, – вода яскраво-зеленого кольору, в другій – білуватого, третя течія, шалено крутячись, весь час бушує” [З, с. 155].

8. Зубов Н. И. Научные фантомы славянского Олимпа / Н. И. Зубов // Живая старина. – 1995. – № 3 (7). – С. 46 – 48.

9. Зубов Н. И. Египетско-славянское *Феост-Сварог, Солнце-Дажьбог*, египетские *пирамиды-житницы* и славянский *огонь-сварожич* / Н. И. Зубов // Язык и прошлое народа : сб. науч. ст. памяти проф. А. К. Матвеева / отв. ред. М.Э. Рут. – Екатеринбург : Изд-во урал. ун-та, 2012. – С. 93 – 104.

10. Маш А. Г. Сокровища Ретры / А. Г. Маш. – М. : Слава!, 2006. – 352 с.

11. Срезневский И. И. Об обожании Солнца у древних славян / И. И. Срезневский // Журнал Министерства народного просвещения. – 1846. – № 7. – С. 1 – 25.

12. Титмар Мерзебургский. Хроника : в 8 книгах / Титмар Мерзебургский. – М. : „Русская панорама”, 2009. – 256 с.

13. Этимологический словарь славянских языков. Праслав.й лексич. фонд / под ред. О. Н. Трубачева и А. Ф. Журавлева. – М. : Наука, 2012. – Вып. 1 – 38.

14. Adam von Bremen. Hamburgische kirchengeschichte. Dritte Auflage herausgegeben von Bernhard Schmeidler / Adam von Bremen. – Hannover, Leipzig, 1917. – 425 s.

15. Bote C. Cronecken der Sassen, Holzschnitte vom Meister WB, Mainz, 1492 [Электронный ресурс]. Deutsche Forschungsgemeinschaft. – Режим доступа: <http://dfgviewer.de>.

16. Helmoldi presbyteri „Chronica Slavorum” ex recensione I.M. Lappenbergh. – Hannoverae : Impensis bibliopolii hahniani, 1969. – 229 p.

17. Homeri Odisea. Cum potiore lectionis varietate. Edidit Augustus Nauk. – Berolini : Apud Weidmannos. – MDCCCLXXIV [1874]. – 224 p.

18. A Greek-English Lexicon compiled by *Henry George Liddel* and *Robert Scott*, revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones with the assistance of Roderick McKenzie and with the cooperation of many scholars. With a revised Supplement / Henry George Liddel, Robert Scott. – Oxford, 1996. – 2436 p.

19. Roscher W.H. Ausführliches Lexicon der griechischen und römischen Mythologie / W. H. Roscher. – Hildeshelm : Georg Olms Verlagsbuchhandlung, 1965. – Bd 3. – 874 s.

20. Thietmari Merseburgensis. Episcopi Chronicon. Post editionem Ioh. M. Lappenbergh. Recognovit Frederikus Kurze. – Hannoverae : Impensis bibliopolii hahniani, 1889. – 314 p.

21. Corpus scriptorum historiae Byzantinae. Editio emendatior et copiosior, consilio B.G. Niebuhrii, C.F. Instituta, auctoritate Academiae litterarum regiae Borussiae. Zosimus. – Bonnae : Impensis ed. Weberi. – MDCCCXXXVII [1837]. – 515 p.

Анотація

У статті подано історико-етимологічну інтерпретацію теоніма *Радогост* й аргументовано грецьке походження образу цього божества. Здійснено спробу реконструкції обставин виникнення міста *Ретра* (*Радогоц*) та пояснено його назву.

Ключові слова: *теонім, міфонім, етимологія.*

Аннотация

В статье подается историко-этимологическая интерпретация теонима *Радогост* и аргументируется греческое происхождение прообраза этого божества. Предпринята попытка реконструировать обстоятельства возникновения города *Ретра* (*Радогоц*) и дано объяснение его названия.

Ключевые слова: *теоним, мифоним, этимология.*

Summary

The article deals with the historic and etymological interpretation of the theonym *Redegast* and the Greek genesis of this Slavonic god prototype argued. The attempt to reconstruct there *Rethra* (*Redegast*) city emergency circumstances undertook and this oiconym origin explained as well.

Key words: *theonym, mythonym, etymology.*

УДК: 821.161.2:81'373.2

Ільченко І. І.

Запорізький національний університет

ТЕОНІМИ ЯК ПОКАЗНИКИ ІСТОРИЧНОГО ЧАСУ В РОМАНІ С. СКЛЯРЕНКА „ВОЛОДИМИР”

Українська література – невичерпне джерело для досліджень із літературної ономастики, інформація якої величезна, переважно закодована, але дуже важлива для розуміння сутності художнього твору.